

การให้บริการแนะนำปรึกษาเรื่องยาแก่ผู้ป่วยมะเร็งก่อนออกจาก
โรงพยาบาล ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

นางสาว วรางคณา สุขป้อม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเภสัชศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเภสัชกรรมโรงพยาบาลและคลินิก ภาควิชาเภสัชกรรม
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2541
ISBN 974-639-579-3
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

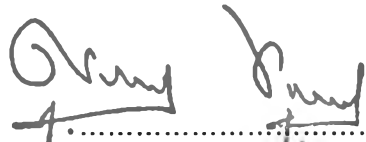
DISCHARGE MEDICATION COUNSELING FOR ONCOLOGY PATIENTS
AT CHULALONGKORN HOSPITAL

Miss Warangcana Sukpom

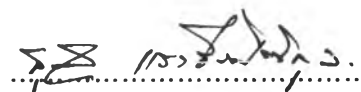
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for the Degree of Master of Science in Hospital and Clinical Pharmacy
Department of Pharmacy
Graduate School
Chulalongkorn University
Academic Year 1998

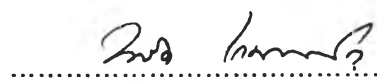
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การให้บริการแนะนำปรึกษาเรื่องยาแก่ผู้ป่วยมะเร็งก่อนออกจาก
โรงพยาบาล ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
โดย นางสาว วรางคณา สุขป้อม
ภาควิชา เภสัชกรรม
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ นารัต เกษตรทัต
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ นรินทร์ วรรณิ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สุมาลี แสงธีระปิติกุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ นารัต เกษตรทัต)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ นรินทร์ วรรณิ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อภิฤดี เหมะจุธา)

วรางคณา สุขป้อม : การให้บริการแนะนำปรึกษาเรื่องยาแก่ผู้ป่วยมะเร็งก่อนออกจากโรงพยาบาล
ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ (DISCHARGE MEDICATION COUNSELING FOR ONCOLOGY
PATIENTS AT CHULALONGKORN HOSPITAL) อ.ที่ปรึกษา : อ. นารัต เกษตรทิต, อ.ที่ปรึกษา-
ร่วม รศ.นพ.นรินทร์ วรวิวัฒน์ ; 196 หน้า. ISBN 974-639-579-3

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแนะนำการใช้ยาแก่ผู้ป่วยโรคมะเร็ง ก่อนออกจากโรงพยาบาล รวมทั้งศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อความรู้ของผู้ป่วย หรือประโยชน์ที่ผู้ป่วยจะได้รับจากบริการนี้ เริ่มดำเนินการศึกษาตั้งแต่เดือนมกราคม 2541 ถึง เดือนมิถุนายน 2541 ที่แผนกอายุรกรรม และแผนกสูติรีเวช โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โดยออกแบบเปรียบเทียบผลระหว่าง ผู้ป่วยในกลุ่มที่ได้รับคำปรึกษาแนะนำการใช้ยาจำนวน 38 ราย กับกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับคำปรึกษาแนะนำการใช้ยาจำนวน 37 ราย การประเมินผลใช้วิธีสัมภาษณ์ เมื่อผู้ป่วยกลับเข้ามารับการตรวจรักษาต่อ ผู้ป่วยทั้งสองกลุ่มมีข้อมูลลักษณะทางประชากร ชนิดของโรคมะเร็ง และแบบแผนการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด ไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p>0.05$) ผลการดำเนินงานพบว่า หลังจากได้รับคำปรึกษาแนะนำการใช้ยา ความรู้ของผู้ป่วยเกี่ยวกับยาเคมีบำบัดที่ได้รับในการรักษา เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) โดยเฉพาะความรู้เรื่องอาการไม่พึงประสงค์หลักของยา (Major adverse reactions) และวิธีการดูแลตนเองเพื่อแก้ไข หรือหลีกเลี่ยงอาการไม่พึงประสงค์ ที่อาจเกิดจากยาเคมีบำบัดที่ได้รับในการรักษา พบปัญหาการใช้ยาตามสั่งน้อยลง การเกิดอาการไม่พึงประสงค์จากยาโดยเฉพาะยาเคมีบำบัด พบไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p>0.05$) ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มศึกษา ปัจจัยในเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับความรุนแรงของโรค จำนวนครั้งของการได้รับยา และความคิดเห็นของผู้ป่วยต่อความรุนแรงของอาการไม่พึงประสงค์จากยา ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p>0.05$) กับระดับความรู้ที่เพิ่มขึ้นในกลุ่มที่ได้รับคำแนะนำปรึกษาเรื่องยา ผู้ป่วยส่วนใหญ่มีความพอใจ และเห็นว่าการให้คำปรึกษาแนะนำการใช้ยาเป็นบริการที่มีประโยชน์ สมควรให้มีการดำเนินต่อไป

ภาควิชา ...เภสัชกรรม.....
สาขาวิชา ...เภสัชกรรมโรงพยาบาลและคลินิก.....
ปีการศึกษา ...2541.....

ลายมือชื่อนิติต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

3971575933 MAJOR HOSPITAL AND CLINICAL PHARMACY

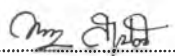
KEY WORD: DISCHARGE MEDICATION COUNSELING / ONCOLOGY PATIENT / ADVERSE REACTION / TOXICITY / NONCOMPLIANCE / CHEMOTHERAPEUTIC AGENTS
WARANGCANA SUKPOM : DISCHARGE MEDICATION COUNSELING FOR ONCOLOGY PATIENTS AT CHULALONGKORN HOSPITAL. THESIS ADVISOR : NARAT KASETTRATAT. THESIS CO-ADVISOR :ASSOC. PROF. DOCTOR NARIN VORAVUD : 196 pp. ISBN 974-639-579-3.

The objectives of this research were to study the results of discharge medication counseling in oncology patients as well as to determine factors that affected the knowledge of patients and benefits that patients received from being counseled. The study was performed during January,1998 to June,1998 at Department of Internal Medicine and Department of Obstetrics and Gynecology , Chulalongkorn Hospital. It was designed to study between two patient groups , 38 patients who received medication counseling before discharged from the hospital compared with 37 patients in control group who did not receive counseling. Measurement of outcome was done by interviewing patients after follow-up. Demographic data, cancer types and chemotherapy treatment regimen were not statistically different between these two groups (p>0.05). It was found that the knowledge about chemotherapeutic agents In study group were increased significantly (p<0.05) when compared to control group , especially the knowledge about major adverse reactions as well as knowledge about patient's self-care in managing or preventing these reactions. Medication non-compliance were decreased in study group whereas adverse reactions were not difference. The factors about sex, age, education, severity of the disease , number of course of chemotherapy and patient's opinion on severity of adverse reactions of the patient were not statistically associated with this pharmacist's counseling program. Patients thought that this program was useful and should be performed continuously.

ภาควิชา..... เกษัชกรรรม.....

สาขาวิชา..... เกษัชกรรรมโรงพยาบาลและคลินิก.....

ปีการศึกษา..... 2541.....

ลายมือชื่อนิติต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รศ.นพ.นรินทร์ วรวิมล ขอขอบพระคุณ รศ.นพ. ดำรง ตริสุโกศล พญ.เอ๋อมแข สุขประเสริฐ ที่ได้กรุณาเอื้อเฟื้อให้ความสะดวกและให้การสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณ ภญ. กฤตติกา ตัญญาแสนสุข ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ต่อการวิจัยเสมอมา ขอขอบพระคุณ ภญ.นิสา เลหาพจนารถ รวมถึงคณะแพทย์พยาบาลและเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ที่มีส่วนช่วยเหลือและให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการวิจัยนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน ในภาควิชาเภสัชกรรม ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะและสนับสนุนการวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้วิจัยขอขอบพระคุณ อาจารย์นารัต เกษตรทัต ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำตลอดการวิจัยในครั้งนี้ จนทำให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ท้ายสุดนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณครอบครัว ผู้ที่ให้กำลังใจ เพื่อนๆและน้องๆทุกท่าน ที่มีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด จนการทำวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ภญ. วรางคณา สุขป้อม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ญ
สารบัญภาคผนวก	ฎ
 บทที่	
1. บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
2. แนวเหตุผล ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
โรคมะเร็งและการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด	6
ปัญหาที่เกิดจากการใช้ยาเคมีบำบัดในการรักษาโรคมะเร็ง	11
การให้คำปรึกษาแนะนำการใช้ยาแก่ผู้ป่วย	13
3. วิธีดำเนินการวิจัย	22
4. ผลการวิจัยและการอภิปรายผล	34
5. สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	93
รายการอ้างอิง	103
ภาคผนวก (รายละเอียดในสารบัญภาคผนวก)	110
ประวัติผู้วิจัย	196

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ลักษณะทางประชากรของผู้ป่วย	36
2. แสดงชนิดและระยะของโรคมะเร็งในผู้ป่วย.....	38
3. แสดงวิธีรักษาที่ผู้ป่วยได้รับ.....	38
4. แสดงข้อมูลการรักษาด้วยยาเคมีบำบัดของผู้ป่วย	40
5. ชนิดยาเคมีบำบัดที่ผู้ป่วยได้รับในการรักษา	41
6. สาเหตุการติดตามผู้ป่วยได้ไม่ครบ	43
7. แสดงลักษณะทางประชากรของผู้ป่วยที่ติดตามได้จำนวน 75 ราย	44
8. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับยาเคมีบำบัดของผู้ป่วย	46
9. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับอาการไม่พึงประสงค์ของยาเคมีบำบัด	50
10. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการดูแลตนเองระหว่างการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด	52
11. แสดงความรู้ในเรื่องโรคและแผนการรักษาด้วยยา	57
12. ผลการประเมินความรู้เกี่ยวกับยาเคมีบำบัดหลังดำเนินงานให้คำแนะนำ	59
13. ผลการประเมินความรู้เกี่ยวกับอาการไม่พึงประสงค์ของยาเคมีบำบัด	62
14. ผลการประเมินความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเองระหว่างได้ยา	64
15. แสดงความรู้พื้นฐานเดิมและความรู้หลังการดำเนินงาน ให้คำปรึกษา	67
16. แสดงความรู้พื้นฐานเดิมและความรู้หลังดำเนินงานเกี่ยวกับอาการไม่พึง ประสงค์ของยาเคมีบำบัด	69
17. แสดงความรู้พื้นฐานเดิมและความรู้หลังดำเนินงานเกี่ยวกับการดูแลตนเอง ระหว่างการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด	71
18. แสดงชนิดและปัญหาที่เกิดจากการใช้ยาของผู้ป่วย	77
19. แสดงอาการไม่พึงประสงค์ที่พบจากการใช้ยาเคมีบำบัด	79
20. แสดงความเป็นไปได้ของการเกิดอาการไม่พึงประสงค์จากยาเคมีบำบัด	82
ในกลุ่มควบคุม เมื่อประเมินโดย Naranjo's algorithm	

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

21. แสดงความเป็นไปได้ของการเกิดอาการไม่พึงประสงค์จากยาเคมีบำบัด 84	84
ในกลุ่มศึกษา เมื่อประเมินโดย Naranjo's algorithm	
22. แสดงลักษณะปัญหาการไม่ใช้ยาตามสิ่งที่พบในผู้ป่วย 87	87
23. แสดงความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับยาเคมีบำบัดในรูปร้อยละของผู้ป่วยในกลุ่ม 89	89
ศึกษา ในช่วงอายุต่างๆ	
24. แสดงความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับยาเคมีบำบัดในรูปร้อยละของผู้ป่วยในกลุ่ม 89	89
ศึกษา ในระดับการศึกษาต่างๆ	
25. แสดงความพึงพอใจของผู้ป่วยต่อการดำเนินงานให้คำปรึกษาเรื่องยา 92	92

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1. แสดงคะแนนความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับยาเคมีบำบัดของผู้ป่วย	54
2. แสดงผลการประเมินความรู้เกี่ยวกับยาเคมีบำบัดของผู้ป่วยหลังดำเนินงาน	74
3. แสดงคะแนนความรู้เกี่ยวกับยาเคมีบำบัดในกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการ ดำเนินงาน	75
4. แสดงคะแนนความรู้เกี่ยวกับยาเคมีบำบัดในกลุ่มศึกษา ก่อนและหลังการ ดำเนินงาน	75

สารบัญภาคผนวก

หน้า

ภาคผนวก

ก	แนวทางการให้คำแนะนำผู้ป่วยก่อนกลับบ้าน	110
ข	คู่มือเภสัชกรในการติดตามให้คำปรึกษาแนะนำการใช้ยาแก่ผู้ป่วย	113
ค	คู่มือสำหรับผู้ป่วย	166
ง	แบบสัมภาษณ์ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับยาเคมีบำบัด	175
จ	แบบสัมภาษณ์เพื่อประเมินความรู้ และความสามารถใช้ยาตามสั่ง	178
ฉ	แบบสัมภาษณ์เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้ป่วย	183
ช	แบบบันทึกประวัติการใช้ยาของผู้ป่วย	185
ช	แบบบันทึกผลการประเมินความรู้ ความไม่สามารถใช้ยาตามสั่ง	189
	และความคิดเห็นของผู้ป่วย	
ฉ	แบบประเมินความเชื่อมั่นของอาการไม่พึงประสงค์ ของ Naranjo's	193
ญ	เกณฑ์การประเมินระดับความรู้เกี่ยวกับยาเคมีบำบัดของผู้ป่วย	194
ฎ	เกณฑ์ประเมินปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ยาที่พบ	195